

індіанського храму була побудована церква діви Марії Гваделупської, що стала місцем паломництва індіанців. Церква стверджувала, що там відбулося чудесне явлення Богоматері. Цій події присвячено багато ікон, спеціальних ритуалів. На цих іконах Діва Марія зображувалася з лицем індіанки – «смаглява мадонна», а в самому її культі почувалися відгомони колишніх індіанських вірувань. Незважаючи на жорстокість і руйнування, індіанська культура не загинула, вона вижила і мінялася під впливом іспанської культури. Поступово складалася нова культура на основі синтезу іспанських та індіанських елементів [5].

Також, французький історик П'єр Шано писав, що антиіспанська пропаганда виконувала роль «зручного клапана» [8]. За його словами, «вигаданим геноцидом індіанців, нібито скоєному в XVI ст., можна було прикрити масові вбивства здійснені північними американцями в XIX ст. на західних кордонах». Зауважимо – там де колонізаторами були іспанці переважна більшість сучасних мешканців є червоношкірими. Щодо використання індіанців як рабської сили, то вона існувала лише в перші роки колонізації, як результат приватної ініціативи. Після того, як королева Іспанії Ізабелла дізналася про позбавлення місцевих жителів свободи, вона відразу відреагувала. Своім наказом від 1500 р. вона змусила звільнити всіх індіанців, а Колумб був позбавлений права керувати новими землями. На підтвердження намірів королеви варто процитувати рядки з її заповіту, написаного перед смертю в 1504 р.: «Наш намір полягає в тому, щоб на наших островах і материках, як відкритих, так і ще не відкритих, поширювати нашу католицьку віру, посилаючи сюди священників та інших мудрих осіб, богобоязливих, щоб з ентузіазмом вчили місцевих жителів віри і хорошим манерам. Тому сердечно прошу мого короля і заповідаю моїй дочці княгині та її чоловікові, князеві, щоб намагалися не допускати заподіяння особистої та матеріальної образи жителям перерахованих земель. Зробіть все можливе, щоб ставитися до них гуманно і справедливо, а якщо в чому небудь буде заподіяно шкоди – нехай буде виправлено» [8].

Отже, основними причинами початку колонізації іспанцями Латинської Америки були: пошук нових торговельних шляхів, дорогоцінних металів, а також значні наукові досягнення у географії. Вищезазначені факти свідчать про те, що іспанська експансія Латинської Америки була не однозначною. На різних етапах ми спостерігаємо перемінний характер розвитку подій. З однієї сторони іспанці вдавалися до кривавих розправ, а з іншої – проводили культурну асиміляцію, яка супроводжувалася релігійною терпимістю та спільним взаємовпливом. На сьогоднішній день індіанські традиції Латинської Америки продовжують існувати в трансформованому, християнізованому вигляді.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бернардино де Саагун, Куприенко С.А. Общая история о делах Новой Испании. Книги X–XI: Познания астеков в медицине и ботанике / Ред. и пер. С. А. Куприенко. – К.: Видавец Куприенко С.А., 2013. – 218 с.
2. Историки Доколумбовой Америки и Конкисты. – Київ: Либідь. Кн. 1 : Фернандо де Альва Иштлильшочитль Хуан Баутиста де Помар / пер. с исп. В.Н. Талаха; под ред. В.А. Рубеля. – 2013. – 500 с.
3. Іспанська колонізація Карибського басейну. Завоювання Мексики і Перу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://studopedia.org/10-149152.html>
4. Іспанські дослідницькі експедиції і колонізація Америки [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://moaoavita.com.ua/geografija/ispanski-doslidnicki-ekspedicii%D1%97-i-kolonizaciya-ameriki/>
5. Макарчук В. Іспанська та португальська колонізація. Організація управління колоніями [Електронний ресурс] / В. Макарчук. – Режим доступу: <http://studentu.info/gosudarstvo-i-pravo/istoriya-gosudarstva-i-pravazarubezhnyh-stran/ispanska-ta-portugalska-kolonizatsiya-organizatsiya-upravlinnya-koloniyaми>
6. Панченко О. Чи була колонізація Америки варварською? [Електронний ресурс] / О. Панченко // Духовний дзвін. – Режим доступу: <https://www.dyhdzvin.org/statti/tsikave/chi-bula-kolonizatsiya-ameriki-varvarskoyu.html>
7. Хэммонд И. Конкистадоры. История испанских завоеваний XV–XVI веков / И. Хэммонд. – М.: Центрполиграф, 2002. – 400 с.
8. Чи була колонізація Америки варварською? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.christusimperat.org/uk/node/37253>

Процків Г.

Науковий керівник – доц. Лахманюк Т. В.

ІСТОРИЧНИЙ ПОРТРЕТ ХАЙРАДДІНА БАРБАРОССИ II (1475–1546 РР.)

Хайраддін Барбаросса II – не був звичайним розбійником. Він талант воєначальника й організатора, видатного моряка продемонстрував як корсар і як адмірал флоту султана Османської імперії.

Мета даного дослідження полягає у розкритті особистості Хайраддіна Барбаросси II як головнокомандувача.

Відомі такі факти, що Ацор народився в 1475 р. на острові Мітіліні (Лесбос) у сім'ї колишнього офіцера Османської імперії та гречанки по імені Катерина.

Батько Хайраддіна помер рано і сім'я опинилася в жахливому злиденному становищі. Його молодші брати Арудж та Ісхак спочатку вибрали мирні професії. Ісхак став теслею, Арудж – матросом на кораблі. А Хайраддін або Хизр, як називали його у родині, став гончарем, як і його батько, який заповідав йому невелику гончарну майстерню.

Це був непоганий промисел і міг би забезпечити надійним шматком хліба на все життя. Хайраддін навіть посватався до молодої дівчини зі сусіднього будинку – грекині й після цього раптово зник [1].

Хайраддін став піратом під впливом старшого брата, правителя Алжиру Аруджа Барбаросси. Після загибелі брата Адор зайняв його місце. Успадкувавши велику піратську флотилію в кілька тисяч чоловік, Хизир-реїс у 1518 р. проголосив себе султаном Барбаросою II і визнав верховну владу Османської імперії. Він продовжив справу старшого брата Аруджа Барбаросси [3].

Пізніше йому дали інше ім'я – Хайраддін, що означає «хранитель віруючих» [2].

Сучасники відзначали незвичайну хоробрість, спритність і вправність, знання законів моря, що допомагали Хайраддіну успішно звершувати найвідчайдушніші вчинки. Однак розум та рішучість у нападі, прозорливість і відвага в обороні, працездатність та непереможність поєднувалися у ньому з невблаганною і холодною жорстокістю.

Іменем Барбаросси не раз називали турецькі кораблі. До певної міри він створив той флот, який в наступні десятиліття боровся за панування на Середземному морі [6].

Молодший Барбаросса був не менше честолюбний, ніж його брат Арудж, і до того ж розумніший та більш здібний в організаційних і політичних питаннях. Поряд із тим йому була притаманна невблаганна та холодна жорстокість.

Турецький мореплавець, могутній середземноморський пірат, підпорядкував своїй владі майже все узбережжя Алжиру. Успадкувавши після загибелі старшого брата велику піратську флотилію у кілька тисяч чоловік, проголосив себе Барбаросою і визнав верховну владу Османської імперії. Турецький султан Селім I призначив його головнокомандуючим усього свого флоту й бейлербеєм («еміром емірів») [3].

Успішними справами пірата можна вважати наступні. Зваживши свої можливості, Хайраддін прийняв рішення і 1518 р. відправив своїх посланців до Константинополя. Вони передали турецькому султану бажання Барбаросси стати васалом Високої Порти, за що султан повинен був допомагати пірату в здійсненні його планів. Султан погодився [2].

У травні 1529 р. Хайраддін, зосередив біля острова Пеньон майже півсотні кораблів, зняряддя яких відкрили по стінах форту ураганний вогонь. Цей обстріл без перерви тривав шістьнадцять днів та ночей, і стіни нарешті не витримали [5].

Щоб назавжди позбутися від загрози з боку острова, Барбаросса пригнав на нього тисячі християнських невольників, які протягом двох років зводили величезний кам'яний насип, який з'єднав острів із материком. Так Пеньон став півостровом, а порт Алжиру – головною базою берберських піратів. Хайраддін став правителем Алжиру [6].

У серпні 1534 р. побувавши попередньо в Константинополі у султана Сулеймана Пишного, він на чолі великого флоту з'явився біля берегів Італії. Барбаросса захопив і розграбував міста Реджо, Санта-Лусію та Фонді, пірати взяли в полон велику кількість жителів, яких негайно продали у рабство. Збагатившись, Хайраддін повернув свої кораблі на південь і в середині серпня був недалеко від Тунісу, точніше біля невеликого, добре укріпленого містечка Гулетт, що прикривало морські підходи до метрополії.

Захоплення Гулетту сильно нагадувало захоплення Пеньону – бомбардування стін корабельними зняряддями, а потім штурм і розправа зі захисниками. Ця акція знаменувала падіння Тунісу [2].

1 серпня 1535 р. іспанський васал Мулай Хасан був відновлений на туніському троні, Барбаросса ж направив своїх людей у рідний і давно обжитий Алжир. Там, прийшовши в себе та поповнивши свої сили, він підготувався до нових набігам і незабаром, несподівано напавши, спустошив острів Менорка, де захопив шість тисяч полонених. Вони стали у нагоді Хайраддінові, коли він у жовтні цього ж року вирушив до турецького султана [4].

Сулейман Пишний дуже зрадів подарунку – за шість тисяч рабів на константинопольському ринку можна було отримати шалені гроші – й призначив Барбароссу командувачем усім турецьким флотом і одночасно бейлербеєм Африки. З цього дня усі беї африканських держав повинні були неухильно підкорятися одній людині – Хайраддіну [2].

Барбаросса спустошив Ельбу та Липарські острови. В Алжир була привезена величезна здобич у сім тисяч бранців-християн. Потім настала черга Бізerti й острова Корфу.

В кінці вересня 1538 р. обидва флоти зустрілися у затоці Превеза. Був штиль, і кораблі стояли в бездіяльності, але незабаром подув вітер. Він дув у спину піратам Хайраддіна та в обличчя християнському війську, й ця обставина вирішила результат битви. Наповнивши свої вітрила свіжим вітром, піратські кораблі знайшли можливість маневру, тоді як кораблі Дорія залишалися як і раніше безпорадні. Генуезець зазнав повної поразки.

Невдалими у житті пірата можна назвати наступні події. Зміна влади у Тунісі стурбувала Карла V. Володіючи Тунісом, Барбаросса представляв велику загрозу для Сицилії та Неаполітанського королівства, які перебували під егідою Іспанії; крім цього Карла V лякала і можливість укладення союзу між берберськими піратами та французьким королем Франциском I. Цього не можна було допустити, й іспанський король почав збирати сили, щоб повернути Туніс під заступництво імператорської корони.

У підготовці нападу на Туніс взяла участь ціла коаліція європейських держав. Крім Іспанії, солдат

і кораблів для їх перевезення надали Португалія, Італія, Німеччина, Мальта і Франція. Але, як з'ясувалося згодом, Франція допомагала одночасно й Хайраддіну.

Командувачем сухопутної об'єднаної армії був призначений воєначальник Карла V дю Гваст, флотом – генуезець Адреа Доріа, який вважався найвидатнішим флотоводцем свого часу.

16 червня 1535 р. об'єднані сили підійшли до Тунісу, а на інший день почалася висадка десанту. Як і під час захоплення Тунісу Барбаросою рік тому, на шляху наступаючих знову опинилося Гулетт. Його облога почалася у двадцятих числах червня, але тільки в середині наступного місяця вони зважилися на штурм. За підтримки артилерії зі сухопутних і морських баталій армія, розділена на три корпуси, кинулася на пролом [4].

У Гулетті під керівництвом Хайраддіна знаходилося сім тисяч чоловік, в основному турецьких яничарів, які здобули собі славу хоробрих воїнів. На їх майстерність і доводилося сподіватися Барбаросі, оскільки проти нього виступала армія не менше професійна, але у багато разів численніша [2].

Яничари зустріли наступаючих лютим опором, однак вогонь рушниць і гармат іспанців був настільки сильний, що спричиняв страшні спустошення в рядах захисників Гулетту. Воно протрималося недовго, після чого Хайраддін з уцілілими яничарами відступив безпосередньо у Туніс, а переможці зібралися на військову раду [4].

Діяльність Хайраддіна Барбароси II підтримував лише Сулейман Пишний і його однодумці, адже за рахунок його піратських нападів вони збагачувалися. Усі інші лише потерпали та несли втрати.

Союзниками Ацора були Сулейман Пишний, тому що призначив Хайраддіна командувачем усім турецьким флотом і одночасно бейлербеєм Африки; французький король Франциск I, який допомагав у боротьбі проти Карла V.

Ворогами стали Карл V, який вів постійну боротьбу з Барбаросою за збереження власних земель.

Наслідки діяльності головнокомандувача для сучасників не можна назвати позитивними – враховуючи те, що Хайраддін Барбароса II був піратом. Його діяльність характеризувалася нападами на міста і захопленням вільних людей, яких він перетворював на рабів.

А для нащадків – Хайраддін залишиться людиною, яка не була звичайним розбійником. Йому був притаманний талант воєначальника й організатора, видатного моряка, який також продемонстрував себе як корсар, і як адмірал флоту султана.

Марнославний Барбароса не задовольнився однією лише прижиттєвою славою, а побажав, щоб нащадки навіки зберегли пам'ять про нього. Він спорудив чудову мечеть і монументальний мавзолей, в якому згідно з останньою волею і був похований [5].

Довгий час після його смерті кожен турецький корабель, що виходив із бухти Золотий Ріг, віддавав почесний салют перед мавзолеєм, а команда молилася за найбільшого турецького мореплавця та могутнього середземноморського пірата. Пам'ять про Хайраддіна Барбаросу II збереглася серед послідовників ісламу, знайшовши вираження у присвяченій йому героїчній легенді [3].

Отже, неможливо точно сказати, чи турецький мореплавець, могутній середземноморський пірат був злом чи благом для жителів узбережжя Алжиру. Постать історичного діяча не може бути однозначною для всіх, адже кожен має власний погляд на його діяльність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кондратевич Т. В. Вся правда о турецком Адмирале Барбароссе: [Електронний ресурс] / Т. В. Кондратевич. – Режим доступу: <http://velikolepnyj.ru/istorija/vsya-pravda-o-tureckom-admirale-barbarossa/>
2. Муромов И. Хайраддин Барбаросса: [Електронний ресурс] / И. Муромов. – Режим доступу: http://polbu.ru/muromov_adventurers/ch08_i.html
3. Хайр ад-Дін Барбаросса. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B0%D0%B9%D1%80_%D0%B0%D0%B4%D0%94%D1%96%D0%BD_%D0%91%D0%B0%D1%80%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%81%D0%B0
4. Хайраддин Барбаросса II. – Режим доступу: http://corsairs-harbour.ru/articles.php?article_id=17
5. Хайраддин Барбаросса II. – Режим доступу: <http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000216/st012.shtml>
6. Хайр-ад-Дин Барбаросса. – Режим доступу: http://www.peoples.ru/state/criminal/thief/hayreddin_barbarossa/

Семеген О.

Науковий керівник – доц. Ляхманюк Т. В.

ІСТОРИЧНИЙ ПОРТРЕТ ОРУДЖА БАРБАРОСИ I (1473–1518 РР.)

Здавалося, що в сучасному світі піратство давно втратило свою первісну грізну подоби й масштаби, залишившись пригодицькою казкою для малюків. Однак зростання кількості розбійних нападів у морі та в повітрі, схоже, заперечують цю легковажну тезу і посилюють актуальність даної статті. Причинами такої реінкарнації є соціальна природа й джерела піратства, історія якого налічує понад три тисячі років.

Орудж (1473–1518 рр.) – відомий османський корсар Середземномор'я початку XVI ст. У літературі зустрічаються різноманітні варіанти написання його імені – Орудж, Хорук, Хоруш, Харуджі.